

Perfide

Perfide

Fiona Flanders

Auteur: Fiona Flanders

Coverontwerp: A. van Roest

Foto Cover: Mike Mezeul, Carters News Agency ©

ISBN: 978-94-021-5677-5

© 2017 Fiona Flanders

Alle rechten voorbehouden

www.fiona-flanders.nl

Voor Dennis en Debora, als dank voor het meedenken om het perfide monster eronder te krijgen.

Omme animal post coitus triste, praeter gallum qui cantat.

Aristoteles

Ieder dier is droevig na de geslachtsdaad, behalve de haan, die kraait.

10:00 uur

1

Jezus Christus. Goede Vrijdag. Ik had twee zielen rechtstreeks naar de hel gestuurd en het paasweekend moest nog beginnen. Heel even be kroop me het idee dat ik op een onbewust niveau een pact met de duivel had gesloten, want immers ook nuchtere moderne rationele mensen sluiten magische overeenkomsten om de machten en krachten te bezweren en het noodlot te beïnvloeden. Het werd dan ook een dag vol ellende en verwoesting. Dat begon al toen ik 's morgens vroeg uit bed werd gebeld. Ik had gerekend op een heerlijk ontspannen paasweekend. De norse stem van mijn manager beval me als de wiedeweerga naar de kliniek te komen. In de kliniek hebben we een open en een gesloten afdeling. Vanwege Pasen waren alle patiënten op verplicht weekendverlof op één na, een alleenstaande man die in de isoleer zat. Juist daarom was besloten dat er maar één verpleegster aanwezig hoefde te zijn. Niemand stond erom te springen met Pasen dienst te draaien. Eindeloos duurt zo'n lang weekend, weet ik uit ervaring. We hadden lootjes getrokken en ik behoorde tot de gelukkigen. Totdat de telefoon ging en ik, sukkel die ik was, opnam met mijn slaperige kop. Een ziekmelding, of ik zo vriendelijk wilde zijn uiterlijk om negen uur aanwezig te zijn. Een blik op de klokradio zei me dat het kwart voor acht was. Dat werd nog haasten ook. Ik vloekte binnensmonds toen ik de telefoon op bed smeed. Ik bleef nog vijf minuten kreunend op bed liggen, daarna stond ik resoluut op, nam snel een douche en sprong in mijn uniform. Onderweg begon mijn maag te knorren en ik besloot bij aankomst meteen de koelkast te plunderen.

Zes kilometer voorbij St. Mary, op het punt waar de principal highway 89 steiler de bergen in slingerde, nam ik de afslag bij het bord waarop stond URGENTE PSYCHIATRISCHE KLINIEK MONTANA 3 Miles. Ik reed nog een stukje langs Lake St. Mary, en toetste mijn code in op het hek en parkeerde mijn Subaru op het met grind bedekte terrein bestemd voor werknemers. Hij stak wat bleekjes en dof af naast de fonkelnieuwe Nissan X-trail.

Ik stak het keurige gemaaid grasveld over, bleef heel even bij de waterput die in het midden van het grasveld pronkte staan en wierp er een blik in. De put was zeker

twee meter in doorsnee. Hoe diep was dat ding eigenlijk? En wat leefde erin? Geen haar op mijn hoofd die er aan dacht om langer dan een paar seconden over de rand van het stenen muurtje naar beneden te gluren. Ik kreeg er de kriebels van. Bah, het stonk nog ook. Ik had totaal geen idee welk nut de put had. Mijn vermoeden was dat het ooit voor de sier was aangelegd.

De overdracht duurde nog geen tien minuten. Ondertussen vroeg ik me af hoe lang deze situatie nog zou duren. De chronische onderbezetting moest een keer uit de hand lopen. Was het slecht beleid? Of de bezuinigingen? Of was er inderdaad geen geschikt personeel te vinden?

Heel erg vond ik het niet om alleen te zijn. Ik ben het liefst alleen. De nachtdienst heeft mijn voorkeur. Dan heb ik tijd om na te denken en gedichten te schrijven. 's Nachts is het vaak heerlijk rustig. Ik begin meestal aan een gedicht zonder een echt plan. Zonder dat ik bij het eerste, zo vaak vastgeroeste woord dat komt aanzingen, weet hoe het zich met rijm en ritme aan de ander bindt. En opeens is het klaar en ligt het voor me. Maar soms lukt het helemaal niet, dan is het helemaal mooi dat ik alleen ben.

Ik voelde me in m'n element. Ik ademde diep in. Die heerlijke vage ziekenhuislucht. Mmm, die medicinale lucht, met een zweem van ontsmettingsmiddel. Toen ik die lucht voor het eerst rook was ik al verkocht. Ik hield van de netheid en de efficiëntie, die overal in doordrong in de kliniek (op de werkrooster na dan). Ik hield van de werktijden, de werkzaamheden maar ook van de inrichting. Elke kamer was ongeveer vier bij vier en had een groot raam, met witte vitrage. Elk raam bestond uit vijf delen, alle vijf dubbel glas, gevangen in aluminium raamkozijnen. Geen enkel deel kon open! Alle kamers keken uit op een grote binnentuin waar een serene rust heerste. Meteen bij het binnenkomen van de kamer was rechts de deur naar de badkamer en wc. Daarachter aan de kortste wand stond een bed met nachtkastje en achter het bed een eenvoudige kast. Daartegenover, aan de andere muur stond een tafel en een stoel. De bedden waren altijd opgedekt met een blauw dekbed en een wit kussen. De meubelen waren van grenen, netjes, schoon, maar zonder enige uitstraling. Het enige wat ze uitstraalden was efficiëntie en zuinigheid. Maar dat trok me juist zo aan. De muren in de kamers waren wit en op de vloer lag linoleum, beetje gelig met een

spikkeltje erin. Overal een wit systeemplafond met tl-balken. Alleen bij het bed was een hallogeen spotje in het plafond weggewerkt. De gangen van de kliniek hadden een heel andere sfeer. Op de vloer lag ook linoleum, maar dan licht grijs met een werkje erin. De muren waren in twee kleuren geschilderd. Onder, als een soort lambrisering, een lichte oranje kleur en daar boven een licht gele kleur. Bij de woonkamers, de keukens en de spreekkamers hingen wat schilderijen. Van de meeste kon je niet zeggen wat de bovenkant en wat de onderkant was. Ik had uit de gekheid weleens een schilderij omgedraaid en zo is het altijd blijven hangen.

Het enige waar ik niet zo over te spreken was waren de zitmeubelen in de woonkamers. De stoelen waren verre van comfortabel. Ik kon er nog geen tien minuten in zitten zonder te gaan verzitten omdat mijn rug pijn ging doen. Welke houding je ook aannam, binnen de kortste keren kreeg je kramp. Iedereen klaagde er steen en been over. Maar ja, budget hè. Maar de stoelen waren beter dan de banken, die had nog minder zitcomfort dan een kakstoel. De stoelen waren laag en breed. Ze hadden van die metalen armleuningen met een stukje hout in de kleur grenen. Ze waren net niet breed genoeg om met z'n tweeën in de stoel te zitten. Ze waren ook iets te laag om er gemakkelijk in en uit te komen en ze hadden zo'n vieze onbestemde kleur groen, wat het midden hield tussen grasgroen en pastelgroen. De tweezitsbanken waren in dezelfde kleur en al even laag en hadden van die brede armleuningen met een glad laagje grenen. Alle huiskamers waren ook weer vierkant. Als je de huiskamer binnenkwam was er aan de linkerkant een grenen keukenblok met een grote koelkast en een vaatwasser. Aan de achterzijde van het keukenblok waren twee grote kasten en vlak voor het raam een plank die aan de muur bevestigd was. Meestal was er wel iemand bezig daar een puzzel te leggen. Haaks daarop een grote glazen wand die uitzicht gaf op de parkeerplaatsen voor artsen en verplegend personeel. Aan de andere zijde stond een grote flipover, waar de namen van de aanwezige patiënten opgeschreven stonden. Even verderop een soort dressoirtje, twee deurtjes breed, met daar op een tv. Daarnaast een plant, die z'n beste tijd had gehad en een staande schemerlamp. Verder stond er aan die wand niets. Tussen de puzzeltafel en het dressoir stonden de stoelen en de twee banken zodanig opgesteld dat er een soort zithoekje gecreëerd was met in het midden twee kleine vierkante

bijzettafels als salontafel. In het midden van de tafeltjes stond een blikken trommel met het opschrift Quality Street. Daar zaten droge koekjes in die eigenlijk alleen maar lekker zijn als je ze in de thee kunt soppen. Voor het keukenblok stond een enorme grenen tafel waar je gemakkelijk met een man of tien aan kon zitten.

Ik had mijn ronde gelopen over beide afdelingen, wat natuurlijk onzin was, want buiten mezelf was er nog maar één iemand. Die lag met zijn knieën opgetrokken op bed wat te prevelen. Vreemd eigenlijk, het aantal patiënten de laatste tijd. In het eerste jaar dat ik er werkte moesten we vaak doorverwijzen naar andere klinieken. Alle kamers waren toen bezet, de vijfendertig op de open afdeling en de drieëntwintig op de gesloten afdeling. Maar dat was langzamerhand steeds minder geworden. Dat kon je toch op z'n minst merkwaardig noemen. Steeds vaker kwamen verwarde mensen in het nieuws, niet omdat ze de hand aan zichzelf sloegen, maar juist omdat ze lukkraak mensen van het leven beroofden. Of omdat ze zich helemaal botvierden op kinderen. Een paar weken geleden had ik nog een aflevering gezien van die dikke gezinspsycholoog. Die forse kalende man die zijn gasten aan het huilen maakt en hun het gat van de deur wijst op het moment dat zij zijn methodes in twijfel durven te trekken. Natuurlijk haalde hij er zijn vrouw bij, die mega mega dunne spriet, die stijf stond van de chirurgische ingrepen. Samen maakten ze natuurlijk weer ongegeneerd reclame over haar nieuwe foundationlijn en zijn nieuwe dieet boek. In ieder geval ging het over een man en een vrouw die maar liefst zes pleegkinderen opvingen. Ze werden alle zes stelselmatig mishandeld, misbruikt en uitgehongerd. Hoeveel signalen er ook bij de overheidsinstanties binnen kwamen er werd niet ingegrepen. Uiteindelijk werden ze alle zes gered en gingen de pleegouders voor jaren de bak in. Maar de staat werd ook aangeklaagd en die schikte. Honderdzesenzestig miljoen was het smartengeld dat de staat Washington uitkeerde, en zo ver weg van St. Mary is dat niet. Het park door, een klein stukje Idaho en je staat in Washington. Maar iets aan het systeem veranderen, ho maar. Ze geven liever miljoenen uit aan smartengeld dan de hulpverlening aan te passen. Hulpverlening uitbreiden in tijden van bezuinigingen, dat kan natuurlijk niet. Ook in Montana werd er bezuinigd anders had ik er in het paasweekend niet alleen voorgestaan.

Maar zo'n ronde is ook de macht der gewoonte en je moest toch iets doen om de tijd te doden. Toen ik het schuifje van zijn deur weer dicht deed hoorde ik mijn maag weer indringend knorren. Niet veel later zat ik buiten op het kleine terrasje met twee boterhammen met pindakaas en een glas halfvolle melk. Het was benauwd en in het westen stapelden zich onweerswolken op. Donder rommelde en het moet ook gebliksemd hebben. Ik had het niet gezien maar uit de transistorradio kwam statisch geknetter. Het overstemde heel even "could we start again please?" van Yvonne Elliman, een nummer dat elk jaar rond deze tijd vaak te horen was. De lucht in het westen deed me denken aan de allereerste keer dat ik bij de kliniek werkte. Het was aan het einde van mijn dienst tegen een uur of vijf. Toen had de lucht eenzelfde soort kleur gekregen. Even voorbij de kliniek was een pad naar boven naar de top die ze Goat Mountain noemen. Nieuwsgierig naar het naderende onweer was ik toen met de auto naar de top gereden. Ongeveer vier kilometer voorbij de kliniek trokken de bomen zich terug en daar was Goat Mountain. Vlak onder de top stond een oud huisje met een met mos begroeid doorhangend dak en ingeslagen ramen. Links van me strekten heuvels en akkers en grijsgroene kilometers bos zich uit. In die richting scheen de zon nog en die deed het landschap stralen. Veel tijd om ervan te genieten had ik niet. Een fonkelende bliksemschicht schoot naar beneden. Ik schrok me te pletter. Een bizar, verschrikkelijk, maar ook fantastisch moment waarin het leek alsof de lucht geheel statisch was. Ik voelde de haartjes over mijn hele lichaam overeind gaan staan. De donder bulderde en ik vluchtte het huisje in.

Toen ik de openstaande deur bereikte begon het te hagelen. Brokjes ijs zo groot als kiezelsteentjes kletterden op het dak. De hagel ging over in regen en het begon hard te waaien. Een wolkbreuk was het. Toen zag ik een donkergrijze slurf tussen de bomen vandaan komen. Een woest ronddraaiende kolk die alles op zijn pad opslurpte en de hemel in smeed in een nietsontziende drang om te vernietigen. "Gods toorn," zei mijn moeder altijd en nu ik het van zo dichtbij aanschouwde wist ik dat ze gelijk had. Het spoor van vernieling dat achterbleef vond ik minstens even fascinerend. Vooral het spoor in het bos op de andere heuvel, het stond symbool voor de gekoesterde ontworteling van mijzelf. De breuk met mijn moeder. Op een vreemde manier ook een hang naar nostalgie. Minuten voor de tornado stonden de bomen nog

keurig in gelid, onwetend over het lot binnen een paar tellen. Hoe lieflijk was het toen nog. Hoe lieflijk was mijn leven totdat de tornado van mijn vader een einde maakte aan mijn maagdelijkheid en een spoor van vernieling in mij achterliet die minstens even catastrofaal was. Ik heb het nooit aan mijn moeder verteld, aan niemand trouwens, maar ze wist het. Nou en of. Of ze het wist. Te pas en te onpas sneed ze het vraagstuk van de universele liefde aan. Welke fout iemand ook had gemaakt (per ongeluk expres je eigen dochter verkracht, bedacht ik dan), je moest in de voetsporen van Jezus treden en van hem houden en vergeven. Want Jezus hield van iedereen, voortdurend en zonder uitzondering. Natuurlijk probeerde ik dat, gehoorzaam als ik was. Jarenlang heb ik er mee geworsteld. Totdat ik, het was notabene tijdens een preek van een bevriende dominee, tot een ander inzicht kwam. Niet in een keer, het was meer een groeiende bewustwording. Iets in zijn preek maakte een vraag in me los. Hield Jezus zelf voortdurend van iedereen? Hield hij bijvoorbeeld van de geldwisselaars bij de toegangspoorten van de Tempel toen hij door woede overmand werd en in razernij al hun tafeltjes omverwierp? Of toen hij verkondigde: "Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard". Was hij op dat moment even het gebod van algehele liefde en het toekeren van de andere wang vergeten? Zo waren er nog tal van andere voorbeelden. Waar was op die momenten het gebod gebleven om ook -en overal- je vijanden lief te hebben? Het werd me duidelijk gemaakt dat ik er niets van snapte, van het begrip God. Volgens mij begrepen ze het zelf ook niet. Ze deden maar alsof. Als mijn vader en moeder aan het bidden waren dan deden ze net alsof hij hen antwoord gaf. Het was allemaal kletsboek. Tegenwoordig ben ik er wel uit. Iemand die van iedereen houdt, Jezus, God, of welke heilige dan ook, houdt in feite eigenlijk van niemand.

Zeker toen ik wat ouder was heb ik geprobeerd het bespreekbaar te maken, maar steeds tevergeefs. De situatie werd er alleen maar ondragelijker door. Ondragelijk voor mij wel te verstaan. Ik overwoog weleens weg te lopen. Het kwam er niet van omdat ik niet wist waar ik naar toe moest. Ik fantaseerde wel hoe fijn het zou zijn als ik helemaal alleen zou zijn. Hoe ik het huis in zou delen, hoe ik het aanwezige geld zou gaan besteden. Niet dat ik erover nadacht hoe ik hun leven zou kunnen beëindigen,

want daar was ik toen niet toe in staat. Dus ontstond het plan om mezelf van het leven te beroven. Maar voordat ik echt tot een plan kwam gebeurde er iets anders.

Het was op een zaterdagochtend, drie weken na mijn vijftiende verjaardag. Het was zo tegen een uur of tien. Ik zat aan tafel een boterham met ham en mosterd te smeren. Moeder kwam de keuken binnen en pakte het mes uit mijn handen. Ze kwam naast me zitten en vertelde toen dat vader met zijn auto verongelukt was. Hij was uit de bocht gevlogen en in volle vaart tegen een muur gereden. Op slag dood.

‘Gelukkig,’ was het enige wat over mijn lippen kwam, gevolgd door een kort lachje. Vanaf dat moment heb ik jarenlang bijna geen woord meer met mijn moeder gewisseld. Mijn moeder bleef doodstil naast me zitten. Ik was me heel bewust van de blik die strak op me gericht was. Ik keek naar mijn handen die doelloos en stil in mijn schoot lagen. De minachtig die op me neerdaalde was verpletterend en vermorzelde me totaal. Ik kon mezelf horen slikken en hoorde de oude klok hard tikken. Ik zag het woedende gezicht van mijn vader voor me toen hij me die ochtend een knuffel wilde geven en ik bot tegen hem zei dat ik hem haatte. Voordat mijn moeder me kon tegenhouden had ik het broodmes gepakt en in mijn eigen arm gesneden, waar een rode streep zich vulde met druppels bloed.

De lucht zag er nu even onheilspellend uit als toen. Ik wist dat er noodweer opkomst was. Ik controleerde de noodstroomvoorziening, waarschuwde de patiënt in de isoleer en legde op verschillende plaatsen kaarsen klaar. Van het ene op het andere moment begon het hard te waaien. Ik hoorde de regen naderen en het werd zo donker als de nacht. Ik stond onder het afdakje bij de ingang te kijken. Af en toe was het landschap om me heen vreemd verlicht, gevolgd door een oorverdovend gerommel. “Donder is de boze stem van God,” had mijn moeder ooit eens verklaard. Het had me toen heel bang gemaakt. Nu niet meer, maar ik moest er elke keer als het onweerde toch weer aan denken. Dan kwamen er onvermijdelijk andere herinneringen naar boven. De discussies die ik met haar gevoerd heb over Maria, de moeder Jezus. Mijn moeder was er rotsvast van overtuigd dat ze onbevlekt ontvangen was en vrij was van erfzonde. Ik probeerde haar dan aan het verstand te brengen dat zoiets onmogelijk was. ‘Zelfs de meeste kerkgeleerden twijfelen eraan.’ ‘Maar ik twijfel niet,’ zei ze. ‘Het was een wonder en toen waren wonderen nog

mogelijk.' Einde discussie. Maar het was natuurlijk onmogelijk dat een maagd een kind kon baren. Net zomin als het mogelijk was dat Jezus na zijn dood aan het kruis na drie dagen was opgestaan. Ik vroeg me zelfs af of Jezus wel echt bestaan had. Immers werd in de heilige geschriften niet expliciet gezegd dat met de komst van de Messias het bloedvergieten zou verdwijnen en dat geen volk nog het zwaard zou trekken tegen een ander, geen mens zal dan meer weten wat oorlog is. Maar vanaf de dag van Jezus' geboorte tot aan de dag van vandaag is het bloedvergieten nergens ook maar één moment opgehouden.

Ik kreeg natuurlijk als verwijt dat ik ongelovig was. Hoe kon ik haar dat nou aan doen? Haar stem was zo scherp als een mes. Ik kon haar niet aan het verstand brengen dat ik helemaal niet ongelovig was. Ik geloof nog steeds in Jezus, in zijn boodschap. Misschien klinkt het gek maar ik hou zelfs van hem, op mijn eigen manier. Ik ben alleen kritisch, maar dat is niet hetzelfde als ongelovig.

Twee weken na de begrafenis van mijn vader volgde de meest betreurenswaardige periode van mijn leven. Ik werd verliefd op een lul. Maar dan ook echt. Ik bedoel echt verliefd en echt een lul. Paul. Het was een joodse jongen. Het zoveelste bewijs, vond mijn moeder dat ik een ondankbaar kind was. Een goed opgevoed methodistisch meisje ging niet zomaar een relatie aan, met een joodse jongen nog wel en die ook nog eens vijf jaar ouder was, liet ze via via weten. Hoe was dat te rijmen met naastenliefde en respect voor elkaar? Hoe kon ik vergeten zijn dat de joden Jezus hadden vermoord? Maar ze had niet het lef omdat recht in mijn gezicht te zeggen. Ze dacht dat ik het er om deed. Maar dat was helemaal niet zo.

Ik zat op het groene gras aan de waterkant. Overal om me heen was een bloemenpracht. De lucht was diepblauw. Er fladderden vlinders om me heen en in de bomen achter me zongen vogels. Mijn vader was er niet meer, ik had veel meer vrijheid, minder angst en de wereld zag er gewoon mooier, helderder en liefdevoller uit. Paul was naast me komen zitten. Hij wist niet wat er allemaal was gebeurd, hoe opgelucht ik was. Hij was bij me komen zitten om me te troosten. Ik liet het zo. We trokken allebei onze schoenen uit en wiebelden met onze tenen in het koele gras. Hij sloeg zijn armen om me heen en hield me stevig tegen zich aan. Ik draaide me half om en drukte mijn gezicht tegen zijn schouder. Hij mompelde woordjes. Onzinnige

woordjes, dat hij van me hield, dat hij gek op me was, dat hij met wel wilde trouwen. Eigenlijk wilde ik er niet naar luisteren, ik wilde die grens niet overschrijden, want ik hunkerde naar vrijheid. Geen moeder meer om me heen, maar ook geen anderen. Maar hij hield zijn arm stevig om me heen en ik voelde zijn warme adem op mijn wang. Hij ging me kussen en ik liet het gebeuren. Misschien kwam het omdat ik zo blij was vanbinnen, euforisch zelfs. Daarom liet ik mijn reserves varen, bovendien hadden we al iets meer dan een jaar verkering. Maar ook omdat ik voelde dat het zomer werd, er een nieuw leven in het verschiet lag en omdat een merel boven mijn hoofd uit volle borst zong. Toen ik me achterover liet vallen en hem op die manier uitnodigde op me te komen hoorde ik zijn woorden, die bedoeld waren om me gerust te stellen en te troosten. Ik hoorde hem zeggen terwijl zijn hand mijn rokje omhoog schoof, dat hij er altijd voor me zou zijn, wat er ook gebeurde en wie we ook zouden worden.

‘Altijd, Nancy, vergeet dat niet. Vergeet dat nooit.’ Ik wist het zeker, hij hield van mij. Dat had hij al zo vaak gezegd. Paul was een knappe jongen, tiptop gekleed, met een rijke vader en moeder. Voor zijn twintigste verjaardag had hij een Mercedes gekregen. Ja ik zou mevrouw Je-weet-wel worden. Dat had hij me gezworen. Ik ontdekte dan ook met zekerheid dat ik zwanger was op dezelfde ochtend dat ik in de krant las dat hij zich had verloofd met de dochter van een snoepjesfabrikant in Seattle. En ik had het, verblind door liefde, niet aan zien komen, terwijl het bijna met koeienletters in de lucht hing. Ik hield het eigenlijk veel te lang geheim, de zwangerschap. Ik kwam er maar niet uit of ik het kind nou moest behouden of niet. Bijna te laat besprak ik het toch maar met mijn moeder. Met geen mogelijkheid dat ik het kind van hem mocht behouden en dus kreeg ik een drankje van mijn moeder. Toen mijn moeder mij, gewaarschuwd door een vriendin, bijna dood aan trof in een plas bloed, bracht ze me naar een dokter, de vernedering ten top. Zonder het met veel woorden te zeggen werd duidelijk gemaakt dat ik zelf aan de slag was geweest. Ze sprak het niet uit en de dokter had aan een enkele blik genoeg. Er kwam tijdens het bezoek aan de dokter geen verkeerd woord over haar lippen, maar soms zijn woorden niet nodig. Ze sprak me nog steeds niet rechtstreeks aan. De dokter was jong en hardvochtig. Ik verdiende geen verdoving. Ik dacht dat ik doodging van de

pijn. Wekenlang dreunde het door me heen: 'Altijd, Nancy, vergeet dat niet. Vergeet dat nooit.' Ik ben het niet vergeten, maar Paul helaas heel snel.

Toen ik naar het naderende onweer stond te kijken overviel me een gevoel van heimwee. Heimwee naar wat? Ik beet op mijn lip. Heimwee is een van de meest trieste gevoelens die er zijn. Hongerige pijn in je binnenste, een acuut gemis. Heimwee is alleen maar meedogenloos, zwaar en koud. Het doet pijn. Je gedachten doen pijn. Een mes in je borst, in je hoofd. Een mes die dwars door je ziel snijdt.

'Trut,' zei ik vermanend tot mezelf. De zoemer ging in de hal. Er stond iemand bij het toegangshek. Op het beeldscherm zag ik een auto met een man en vrouw van middelbare leeftijd erin. Ik wist meteen dat ze wilden komen schuilen. Ik liet het hek opengaan en even later draaide hun auto de parkeerplaats op. Zo ontmoette ik Scott en Sandra.

2

Ik had Scott en Sandra naar een ruime kamer op de gesloten afdeling gebracht. De gesloten afdeling bevond zich in het midden van het complex en was bestand tegen extreme weersomstandigheden. Terwijl de wind buiten verwoede pogingen deed om tenminste delen van het gebouw te slopen liep ik naar hun kamer om ze gerust te stellen dat ze veilig waren. Maar op een paar meter voor de deur hoorde ik schreeuwende stemmen. Het was geen goed moment bedacht ik me en ik keerde om en liep terug naar de teamkamer. Ik kon niet echt horen wat ze wat ze elkaar verweten maar het ging er wel heftig aan toe. Ik ging aan het bureau zitten en staarde wat voor me uit. Ik dacht aan niets bijzonders. Ik zat zo hooguit een paar minuten. In dat momentum werd alles om me heen naar de achtergrond gedrongen. Ik hoorde de wind niet meer huilen en het gebouw niet meer zuchten onder de beukende wind. Als in een automatisme ging mijn hand naar de computermuis en schakelde ik zonder schroom de observatiecamera in. Ogenblikkelijk kwam de kamer van Scott en Sandra in beeld. Zo te zien waren de gemoederen weer wat tot rust gekomen. Gelukkig maar. Ik maakte mezelf wijs dat ik alleen maar keek om vast te stellen dat er niets aan de hand was. Maar dan had ik de camera ook weer uit kunnen schakelen. En dat deed ik niet.

Scott schatte ik zo tegen de vijftig. Hij had kort donkerblond haar en een ringbaardje. Hij was akelig goed verzorgd. Elk haartje zat op de juiste plaats. Hij droeg een bril met een donkerbruin montuur. Bruine ogen, dat had ik gezien toen ik ze naar hun kamer leidde. Scott had ook een beginnend buikje. Hij was beslist niet langer dan 1 meter 70 en pakweg 75 kg. Keurig gekleed in een pak met een mooie stropdas en een onberispelijke vouw in zijn pantalon. Vast zo'n mislukte opsporingsambtenaar die elke kans op promotie voor zijn neus voorbij had zien gaan, iets anders kon hij niet zijn. Haar schatte ik half in de veertig. Ongetwijfeld een huisvrouw. Bruin halflang haar met al behoorlijk wat grijze haren. Het haar zat onverzorgd om haar gezicht. Ze had een vormeloze jurk met bloemenmotief aan. Het stond haar voor geen meter en hing als een jute zak om haar heen. Ze was mager, ex

anorexia? Had een iets te grote neus, samengeperste lippen en ogen die diep in de kassen lagen, blauwgrijs. Wat me het meeste aan haar opviel was haar zure uitdrukking, beetje zuinig ook en een harde schelle stem.

Sandra opende een weekendtas en haalde er twee glazen en een fles uit. Ze schonk beide glazen vol tot aan de rand en draaide zich om naar Scott. Ze nipte van een glas en liep als volleert serveerster met beide glazen naar de tafel aan de andere kant van de kamer en reikte Scott het andere glas aan. Ze dronken allebei wat zonder iets te zeggen.

‘Jezus...’

‘Hauw toch eens je kop mens.’

‘Hauw toch eens je kop mens. Waarom? Waarom zou ik mijn kop moeten hauen? Zodat we naar dat geloei en gejank kunnen luisteren. Ik word helemaal gek van dat geluid.’

‘En ik word helemaal gek van dat gemekker van jou.’

‘... mhahaha. Dan zitten we hier meteen helemaal goed. Op de UPKM. Zal ik meteen dat meisje roepen dan kan ze alvast met de intake beginnen.’

‘Doe dat.’

‘Oehoe, meisje. Kun je even komen? Scott wil graag dat ik opgenomen word voor mijn drankprobleem. Jij bent zijn lotje uit de loterij met je smal figuurtje. Dan kan hij je met zijn ogen uitkleden. Want dat doet hij graag. Toch Scott?’

...

‘Bazinga!’

...

‘Bazinga. Wat een grappig woord. Uit welke film kwam dat ook al weer?’

Sandra draaide zich van hem weg en nam een ferme slok. Ze zette haar glas op het nachtkastje en liet zich achterover op het bed vallen. Ze staarde wat naar het plafond en speelde met een lok van haar haar. Ze giechelde wat en riep zachtjes voor zich heen “bazinga”, steeds met een andere nadruk. Scott was op de stoel bij het tafeltje gaan zitten en staarde naar het tafelblad.

‘Weet je nou al uit welke film het komt?’

...

‘Wat bedoel je?’

‘Bazinga, uit welke film komt dat?’

‘Weet ik veel. Ik heb geen idee.’

‘Godverdomme. Je weet het wel, maar je verdomt het te zeggen. Jij moest er toch elke dag naar kijken, net als naar dat akelige NCIS. Je hebt zelfs de hele serie gekocht lul.’

‘Dan komt het niet uit een film maar uit een tv serie.’

‘Dat bedoelde ik ook.’

Haar stem klonk minder vast.

‘The Big Bang Theorie. Sheldon Cooper gebruikte het steeds.’

Scott had niet één keer opgekeken en zijn stem klonk zacht en afwezig. Sandra richtte zich op en dronk het glas in één teug leeg.

‘Zie je nou wel dat je het wel wist. Maar je bent er gewoon weer niet bij.’

‘Sorry schatje... Ik ben gewoon moe. Het was al een hele rit hiernaartoe en we zijn pas op de helft... Trouwens ik meen me te herinneren dat jij het was die verzot op NCIS was. Jij regeerde over de afstandsbediening weet je nog.’

‘Ik snap werkelijk niet waar je zo moe van kan zijn. Het grootste gedeelte heb ik gereden.’

‘Ik ben gewoon moe.’

‘Ja, dat is precies jouw probleem. Je bent altijd moe ook al heb je niks gedaan. En je doet al maanden niks. Ja een beetje voor je uit zitten staren. Het enige wat je kunt doen is in het verleden leven.’

Sandra was overeind gekomen. Keek met een teleurgesteld gezicht naar haar glas, stond op, pakte de fles van de grond en schonk haar glas nog eens vol. Ze ging weer op bed zitten, bracht het glas naar haar lippen en keek Scott vol walging aan.

‘Misschien was het beter als jij soms ook eens dacht aan wat er is gebeurd.’

‘Pardon?’

‘Je hebt me wel gehoord.’

‘Ja en ik kan me ook nog herinneren dat we daar een afspraak over hadden.’

‘Ja, ja.’

Het kwam er zuchtend uit. Niet één keer had Scott zich naar Sandra omgedraaid. Zijn gezicht was iets omhooggegaan. Hij staarde nu naar de witte muur. ‘Ga jij maar lekker door met kniezen.’ Ze rommelde weer wat in de weekendtas en haalde er een tablet uit, stopte de dopjes in haar oren en rommelde wat met het apparaat. Toen liet ze zich weer achterovervallen. Ik zag haar handen ritmisch bewegen en ook haar lippen gingen soms wat op en neer. Scott keek nu even over zijn schouder. Hij zag de middelvinger van Sandra en draaide zich weer terug naar de muur. Eerst kon ik niet verstaan wat Scott zei. Hij sprak heel zachtjes. Het leek wel of hij tegen een geestverschijning sprak. Ik zette het geluid wat harder en hield mijn oor wat dichterbij de luidspreker.

‘... maar Suzie mis ik het meest. Meer nog dan... Nee daar mag ik niet aan denken. Suzie was perfect, bijna net zo mooi als... Stoppen Scott, beperk je tot Suzie, dat is veilig. Hoe lang is het nu al weer geleden? Twee jaar. Ik ontmoette haar de dag nadat Sandra bijna het complete servies door de kamer had gesmeten. Ik was het kotsmisselijk beu. Steeds vaker was ze katjelaamstraalbezopen. Ik was ook door een hel gegaan en ik zoop me toch ook niet klem. Er viel haast niet meer met haar te leven. En toen kwam Suzie als een warme zomerbries in mijn leven. Ze was vrolijk, geestig, jong en nuchter. Ik wilde weleens wat. Ze was zeker vijftien jaar jonger, maar ze gedroeg zich meestal veel wijzer en veel meer volwassen dan ik. We waren ontzettend verliefd. Ze woonde op zichzelf en had behoefte aan gezelschap en ik wilde graag zo vaak mogelijk het echtelijk huis uit. Van het een komt het ander. Bovendien dachten we dat we wisten wat we aan elkaar hadden. We begrepen elkaar en wat in de wereld kon dat nog veranderen? Met

Suzie om heen kon ik het verleden achter me laten. We waren soms dagen achtereen samen. Sandra had er mee ingestemd naar een afkickkliniek te gaan, dus ik had alle tijd. Ik voelde me herboren. Het was een opwindende droom. Er heerste nog een zoete en zegevierende stemming in ons huisje. Maar langdurig geluk is voor mij niet weggelegd. De hete augustuszon scheen door de lichte gordijnen naar binnen, toen ze de trap op kwam met de uitslag van een uitstrijkje. Die luidde: PAP5, onrustige cellen, Carcinoma *in situ* van de *baarmoederhals*. Ik belde meteen de dokter, die mij het nog eens duidelijk uitlegde. “Onmiddellijk gevaar voor kanker en toch geen reden tot paniek. Baarmoederhalskanker kun je in dat stadium effectief voorkomen door een kogelvormig stukje van de baarmoederhals weg te halen. Ik kan jullie daarvoor een heel goede gynaecoloog aanbevelen.”

Ik keek Suzie weer hoopvol aan. Maar de verontrustende stem waarmee zij was binnen gekomen, maakte plaats voor een wanhopige uithaal.

“Naar het ziekenhuis? Me laten opereren? Kom nou! Weet je wat dat betekent. Dat ze je baarmoeder eruit halen!” Met wijdgeopende ogen staarde ze naar het plafond.

“Natuurlijk niet.”

“Wel waar. Je baarmoeder eruit, dat is funest. Wat ben ik dan nog voor vrouw?”

“Wat is het alternatief? De dood?”

“Nee,” antwoordde ze. “Er is een andere weg. De macrobiotiek. Een vriendin van me zweert daarbij. Ik heb haar gebeld. Zij zegt dat dit het beste voor me is.” Ze was er niet vanaf te krijgen; eerst het consult, opereren kon altijd nog. Het zat me niet lekker, want mij leek het dat er geen tijd te verliezen was. Mijn ervaringen in het alternatieve circuit waren niet al te best. Hoe eerder er zou worden ingegrepen hoe beter. Maar goed vier dagen dan. Het gevoel dat ik had kende ik maar al te goed. Maar het zou niet nog eens zo ver komen, daar zou ik deze keer een stokje voor steken. Vier dagen, en dan actie. Vier dagen van spanning of de consulent het advies van de huisarts zou onderschrijven. Ik viel haar dan ook op het lijf, nadat ze terugkwam van haar bezoek aan een kankerkliniek in Minneapolis.

“Alfred zegt dat er tijd genoeg is,” zei ze. “Suzie, zei hij, er is tijd. Je moet je alleen aan een dieet houden. Hij heeft mij heel goed onderzocht, wel een

uur lang. Daarna hebben we over de oorzaken gepraat. Die liggen in mijn voedingspatroon.”

Ik was dol op haar. Maar nu was ik verbijsterd. Na één bezoek aan Alfred! Waarom een zo groot risico lopen, als een eenvoudige operatie bijna honderd procent kans van slagen had?

“Ze halen mijn baarmoeder eruit.”

“Hoe kom je daar nu bij, natuurlijk doen ze dat niet.”

“Ze brengen je onder narcose en als je wakker wordt weet je niet of je je baarmoeder nog hebt. Alfred heeft me er ook voor gewaarschuwd. Artsen doen alles voor geld, zelfs onnodige operaties. Als ze maar rekeningen in kunnen dienden.”

Na twee weken was het volgens Alfred nog steeds niet dringend. Als ze zich maar eens echt hield aan het kankerdieet van grotendeels volle granen, een beetje gekookte groente, bonen aangemaakt met gomasio en zeewier. Vanaf dat moment kauwde ze haar hapjes wel honderd keer. Het werd er natuurlijk niet beter op. Toen bezocht ze eindelijk de gynaecoloog.

“Als u zich niet wil laten opereren dan is dat uw verantwoordelijkheid, maar het is mijn verantwoordelijkheid u aan te raden er wel voor te kiezen. Nu kan het nog. Als ik u laat gaan zonder een afspraak te maken, dan kan het nog een aantal jaren duren voordat u echt in grote problemen komt. Kán. Maar het zou al heel mooi zijn als u dan nog acht of tien jaar aan uw leven kunt toevoegen. En hoe oud bent u nu?” Maar ze wilde toch nog even wachten. Een jaartje bekijken of het dieet aansloeg en zich dan alsnog laten opereren. Onwillig aanvaardde ik het.

Na anderhalve maand had ik het niet meer. Tientallen malen schakelde ik familieleden in, vriendinnen, vrienden. Te weinig mensen misschien. Misschien had ik harder moeten optreden, haar desnoods naar het ziekenhuis moeten sleuren. Prop chloroform tegen de mond, taxi in en de operatietafel op. Maar hoe krijg je zoiets voor elkaar? Ieder heeft grondwettelijk het recht op integriteit van zijn eigen lichaam. Daar ben ik het mee eens, jammer genoeg. En de klok tikte verder.

Ik belde Alfred op, op een avond dat Suzie er niet was. Ik uitte mijn ongerustheid. Kon hij haar nu niet aansporen om zich te laten behandelen?

“Raak niet in paniek,” klonk het door de hoorn. “Macrobiotiek helpt altijd tegen kanker. Lees het uitstekende boek van Kushi, waarin tien voormalige

kankerpatiënten uitleggen hoe zij van die ziekte zijn genezen door ons dieet."

"Dat heb ik gelezen, Alfred."

"Lees het dan nog een keer." Het web van bondgenoten dat ik had willen opbouwen dunde uit. Wie niet macrobiotisch was raakte uit de gratie.

"Als je je nu eens liet opereren," hield ik vol, "in combinatie met je dieet."

"Begin je nu weer? Begrijp je nou nog niet, dat dan de kanker na een paar jaar weer op zou spelen en dat intussen mijn natuurlijke weerstand gebroken zou zijn."

Ik besloot tot een nieuwe alarmronde. Ik belde vrienden en familie, dat er nu echt ingegrepen moest worden. Ik schreef haar dat ik terug zou gaan naar Sandra en niet tot scheiding zou overgaan tenzij ze naar het ziekenhuis zou gaan.

"Dan moet dit maar het einde van onze relatie zijn. Het is mijn keuze," antwoordde ze. Dat was het punt. Het was haar keuze, van minuut tot minuut, van week tot week. Maar tegelijk liet zij zich leiden door een blinde angst voor de dokter. Die zou haar van haar baarmoeder beroven, bloedtransfusie verrichten en daardoor haar bestaan beheksen. Onder een kwade macht zou ze gesteld worden door artsen. Een macht erger dan de dood. Die angst ging zo ver dat niets haar vrije keuze was, want het waren alleen maar keuzes geweest binnen de grenzen van haar angst. Dat was het laatste want ik van haar hoorde. Uiteindelijk werd de pijn haar te veel en lukte het haar ouders haar naar een kliniek te brengen, maar dan wel een die het macrobiotisch omhelsde. Het was een Kushi kliniek in Vancouver. Daar zag ik haar een half jaar later voor het laatst.

Ik had een tong van leer en mijn keel werd dichtgeknepen. Het was een déjà vu. Heel voorzichtig kuste ik haar ijskoude hand. Ik reed terug naar huis en bereidde me voor op de thuiskomst van Sandra. Ik weet het nog als de dag van gister. Het was Goede Vrijdag.'

Sandra giechelde weer wat. Scott schudde even zijn hoofd. Ze trok de luidsprekerdopjes uit haar oren. Stond op en nam nog een teug.

'Herinner jij je James Pierson nog?'

'Wat is daarmee...'

‘Ik weet nog dat hij ervan droomde om een groot en beroemd dichter te worden. Hij zat altijd te zaniken over poëzie.’

‘Ja, nog een droom die in rook is opgegaan.’

‘Dat is maar hoe je het bekijkt. Ik las onlangs een artikel over hem. Hij is nu divisiedirecteur bij Apple en hij rijdt rond in een auto met chauffeur. Het komt allemaal aan op mentaliteit.’

‘Jij zegt het Sandra.’

‘En kijk maar eens hoe ver jij het hebt geschopt met jouw mentaliteit. Eerst zo’n miezerig advocaatje met van die nietszeggende prulzaken waar zelfs Judge Judy niet voor uit haar bed komt. Wat kwam er daarna? O, ja, beveiliging in een rechtbank. Het was niet helemaal gelogen toen ik vader vertelde dat je een baan bij de rechtbank had. En maar die armzalige alternatief genezer, of te wel kwakzalver die naar het graf stonk ophemelen. Hoe lang heeft dat geduurd, dat succes? Vijf jaar?’

‘Zeven Sandra, dat weet je heel erg goed want...’

‘En daarna... pfff. Als mijn vader er niet was geweest, toen en nu...’

...

‘Weet je hoe het komt dat het steeds verkeerd loopt? Dat komt door die achterlijke fascistische ideeën van jou.’

Scott reageerde alsof hij met een zweep een klap had gekregen. Met een ruk kwam hij omhoog. De stoel viel achterover en met twee passen was hij bij haar. Hij greep haar bij de polsen en drukte haar ruggelings tegen de muur.

‘Biedt je excuus aan!’ gilde hij. ‘Biedt onmiddellijk je excuus aan.’ Zijn borst ging wild te keer. De deur van hun leven stond al op een kier maar werd nu helemaal geopend en ik zag in volle omvang het schouwspel van de ware aard van hun huwelijk. Een huwelijk dat heel spoedig ten einde zou komen en hun levens in de ondergang ervan mee zou sleuren. Ik onderdrukte de neiging om meteen naar de kamer te gaan en in te grijpen. Scott hief zijn hand op en ik hield mijn adem in. Even bleef de hand in de lucht hangen. Ik zag hoe Sandra geen moment met haar ogen knipperde en Scott zelfs een beetje spottend aankeek, uitdagend. Zijn hand zakte langzaam naar beneden en Scott deed een stap terug. Hij leek te aarzelen, maar draaide zich toch om en ging weer aan de tafel zitten. Een zucht ontglipte aan mijn

lippen. Sandra reikte weer naar het glas en dronk het in een keer leeg. Ze pakte de tablet van het bed, trok de luidsprekerdopjes eruit, en liet haar vinger over het scherm gaan. De eerste tonen klonk zacht totdat ze het volume op maximaal had gezet. Ik hoorde de rauwe stem van Steven Tyler.

I'm down a one way street
With a one night stand
With a one track mind
Out in no man's land
The punishment sometimes don't seem to fit the crime

Yeah there's a hole in my soul
But one thing I've learned
For every love letter written
There's another one burned
So you tell me how it's gonna be this time

Is it over
Is it over
'Cause I'm blowin' out the flame

Take a walk outside your mind
Tell me how it feels to be
The one who turns the knife inside of me
Take a look and you will find
There's nothing there girl yeah I swear
I'm telling you girl, yeah,
'Cause there's a hole in my soul
That's been killing me forever
It's a place where a garden never grows
There's a hole in my soul
Yeah, I should have known better
'Cause your love's like a thorn
Without a rose

Bij het laatste couplet was ze naar Scott gelopen, die al die tijd strak voor zich uitgekeken had. Ze boog zich iets voorover en bracht haar mond vlak bij zijn oor.

'Bazinga.' Scott reageerde niet. Ze wende zich nonchalant van hem af.

'Ha, ha, ha!' Scott gaf nog steeds geen reactie.

'Vond je het niet leuk schatje? Huh?' Ze draaide zich eens in het rond met haar armen naar links en rechts uitgestrekt.

'Vond je het nummer ook niet goed? Het is zo toepasselijk. Touché, zouden de Fransen zeggen. Ik vind het in ieder geval een knaller. Jij dus blijkbaar niet. En ik dacht nog wel dat je zo'n fan was van Aerosmith.'

'O ja, het is geweldig,' klonk het verbeterd.

'Nou zeg,' zei Sandra verongelukt. 'Als je het niet meent moet je het niet zeggen. Komt er dan alleen maar bullshit uit je mond?'

'Nu we op weg zijn naar die lieve pappie van jou wel.' Sandra zuchtte wat.

'Ach Scottie toch. Ik ga alsjeblieft eens voor me kijken waar die bijzonder vriendelijke verpleegster is. Misschien kan ze me wat ijsblokjes bezorgen. De bocht die jij gisteren hebt gekocht is werkelijk niet zonder te drinken.'

'Je weet er anders wel raad mee.'

'Ik heb gewoon dorst.'

'Jezus!'

'Luister eens liefje. De laatste tijd lust jij ze ook graag, dus gedraag je eens niet als een godvergeten Sandra verbeteraar.'

'Ik drink me alleen maar wat moed in om de confrontatie met je vader aan te gaan.'

'Mmm, en ik drink om elke dag de confrontatie met jou aan te kunnen.'

'Je kunt ook eenvoudig een scheiding aanvragen.'

'Ik zweer je... als je echt bestond, dan zou ik meteen van je scheiden.'

'Wat is dat nou weer voor onzin. Ik ben hier toch, je praat toch tegen me.'

'Je bent als lucht voor me... dat ben je al jaren. Ik bedoel je bent een nul, onzichtbaar, niemand ziet je staan. In Seattle zal het wel niet anders worden. De zoveelste mislukking. Dat is misschien een beter woord voor je.'

'Dank je wel voor je input Sandra.'

Scott klonk moordlustig. Ik zag haar de kamer uitgaan. Ik stond op om haar tegemoet te gaan. Ik zag nog net hoe Scott het glas dat onaangeroerd op de tafel voor hem stond oppakte en het dwars door de kamer smeet. Boven het hoofdeinde van het bed spatte het uit elkaar. Op zijn vlucht had het glas al een spoor van alcohol achter gelaten. Het restant droop als kleine druppels naar beneden.